

*Europe Direct on teenistus, mis aitab leida vastused
Euroopa Liitu puudutavatele küsimustele*

**Tasuta teabetelefon (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Teatud juhtudel ei võimalda mobiilsideoperaatorid helistamist 00 800 numbritele või on need kõned tasulised.

Fotod: Euroopa ühendused, lk 3, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 19, 21;
Digital Vision/Getty Image, lk 5

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saate Internetist Europa serverist
(<http://europa.eu>).

Kataloogimisandmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 978-92-79-11674-2

© Euroopa ühendused, 2009
Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Printed in Belgium by OIB

TRÜKITUD VALGELE KLOORIVABALE PAPERILE

Voliniku eessõna

Leonard Orban
Euroopa Komisjoni
keelelise mitmekesisuse volinik

Hea lugeja!

Erinevuste austamine on rohkem kui kunagi varem Euroopa-ürituse keskmes. Meievahelisi erinevusi ei tajuta enam takistustena, mis ei lase meil püüelda ühenduse ideaali poole ega süvendada liitu – vastupidi, neid hinnatakse kui rikkuse allikat ja Euroopa võimaliku eelist.

Seetõttu on mitmekeelsus hakanud mängima nii silmapaistvat rolli. Meie mitmekeelsuse poliitika tõestab, et Euroopa on kogukond, millel on ühised, kõigile vastuvõetavad väärtused, ning kannab endas

selget sõnumit: igal kodanikul peaks olema võimalus rääkida ja olla mõistetud oma emakeeles ning meie keeled rikastavad meid kõiki.

Aastal 2002 leppisid riigipead ja valitsusjuhid Barcelonas kokku, et igaühele tuleks juba varajasest noorusest õpetada vähemalt kaht võõrkeelt. Barcelona eesmärgi „emakeel pluss kaks võõrkeelt” vastuvõtmine tähistas poliitilist nihet keelte pelga säilitamise juurest nende võimaluste aktiivsele arendamisele. President José Manuel Barroso juhtimisel on komisjon selles valdkonnas olnud iseäranis aktiivne: juba oma volituste alguses lisati mitmekeelsus volinikuportfelli koosseisu. Tõdedes keelelise mitmekesisuse juhtimise ja edendamise olulisust ELi laienemise ajajärgul, nimetas president Barroso mind aastal 2007 esimeseks volinikuks, kes vastutab üksnes mitmekeelsuse eest.

Sellesse portfelli tõin ma auahned poliitilised eesmärgid, eelkõige soovi, et keeltes ei nähtaks enam takistusi, vaid rikkust. Mitmekeelsuse poliitika on ennekõike poliitika kodanike heaks. Samuti aitab see kaasa jõukuse ja äriedu saavutamisele ning mängib otsustavat rolli Euroopa Liidu strateegilises eesmärgis saada maailma kõige konkurentsivõimelisemaks ja dünaamilisemaks teadmistepõhiseks ühiskonnaks.

Selle poliitika väljatöötamisel pidasime ulatuslikke konsultatsioone ning entusiastlikud reaktsioonid on kinnitanud meie lähenemisviisi õigsust. Mis mulle enim heameelt on valmistanud, on avalikkuse, keeleorganisatsioonide ja -liitude, õpetajate, ülikoolide ja riigivõimude aktiivne osalus. Oleme saanud ka väärtuslikku tagasisidet Euroopa Parlamendilt, Regioonide Komiteelt, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteelt ning liikmesriikidelt.

Kogu see töö tipnes uue mitmekeelsuse strateegia „Mitmekeelsus: Euroopa rikkus ja ühine kohustus” vastuvõtmisega komisjoni poolt 18. septembril 2008. Strateegias vaadatakse üle edusammud, mis on tehtud alates 2005. aasta teatisest (1), aga eesmärk on seda laiendada ja edasi arendada, anda uut hoogu ELi keelilise mitmekesisuse täieulatuslikule väljendamisele ja kohandada poliitikat muutuva ja üha keerukama keskkonnaga.

Uue teatise suur väärtus seisneb selles, et dokumendis avatakse paljud mitmekeelsuse vähem tuntud tahud, näiteks kuidas see aitab parandada sotsiaalset harmooniat. Ei ole sugugi juhus, et keeleline mitmekesisus mängis juhtivat rolli Euroopa kultuuridevahelise dialoogi aasta 2008 edus. Mitmekeelsus on väga oluline ka aktuaalsetes küsimustes, nagu meie jõukuse säilitamine, sisserändajate integratsioon või meie sidemete tugevdamine ELi väljapoole jäävate riikidega, kui nimetada vaid kolme.

Kui vaadata seni saavutatut, on selge, et see poliitika on tähtis. Meie kõigi huvides on teha veelgi suuremaid jõupingutusi, et tugevdada seda kogu Euroopat ühendavat otsustavat tegurit, ajakohastada ja kohandada seda, et see vastaks uutele vajadustele ja väljakutsetele.

(1) „Uus mitmekeelsuse raamstrateegia”.

1. Kuidas tulla toime mitmekesisusega

Viimastel aastatel on Euroopa Liidu keelekeskkond muutunud keerukamaks. ELil on nüüd 500 miljonit kodanikku, 27 liikmesriiki, kolm tähestikku ja 23 ametlikku keelt, millest mõnda räägitakse kogu maailmas. Nendele lisandub ligi 60 piirkondlikku ja vähemuskeelt.

Suurem liikuvus Euroopa piires, rahvastiku ränne ja majanduse globaliseerumine on mitmekordistanud suhtlust eri keelte kõnelejate vahel. See suundumus jätkub ka edaspidi.

Mitmekeelsus võib aidata meil globaliseerumisprotsessiga kohtaneda ja muuta see probleemist võimaluseks.

Seetõttu kutsutakse septembris 2008 kokku lepitud **mitmekeelsuse strateegias** üles tegema ühiseid jõupingutusi, et saavutada järgmised eesmärgid:

- igaühel peaks olema **võimalus vajaduste kohaselt suhelda**, realiseerida oma võimed ja kasutada optimaalselt ära võimalused, mida pakub tänapäevane ja uuendusmeelne EL;
- igaühel peaks kogu elu vältel olema **juurdepääs vajalikule keeleõppele** või muudele võimalustele, mis aitavad ületada ELis elamist, töötamist ja suhtlust takistavaid keelebarjääre.

Solidaarsuse vaimus tuleks ka neile, kes ei saa või ei suuda teisi keeli õppida, tagada **vajalikud suhtlusvahendid**, et ka nemad saaksid osa ümbritsevast mitmekeelsest keskkonnast.

ELi mitmekeelsuse poliitika peab toimima nii sees- kui ka välispidiselt:

- **seespidiselt** peab see kasvatama austust kõigi ELis kõneldavate keelte vastu, ükskõik kas tegemist on ametliku, piirkondliku või vähemuskeelega, edendama keeleõpet, sotsiaalset ühtekuuluvust, sisserändajate sotsiaalset integratsiooni ning hoolitsema selle eest, et keeled oleksid kodanike teenistuses;
- **välispidiselt** peab see propageerima ELi keeli välismaal, levitama selliseid ELi väärtusi nagu solidaarsus ja ühtsus mitmekesisuses ning julgustama eurooplasi omandama EList väljapoole jäävate maade keeli.

2. Keel kui sild inimeste vahel

2008. aasta strateegias kinnitatakse veel kord põhimõtet „emakeel pluss kaks võõrkeelt” ning tuuakse näiteid, kuidas seda rakendada keelte ühiskondliku rolli laiemas kontekstis.

Kultuuridevaheline dialoog. Andes aastale 2008 Euroopa kultuuridevahelise dialoogi aasta nimetuse, tunnistas EL teravat vajadust heade suhete järele erinevate kultuuride vahel, millest meie ühiskond koosneb. Sõna „dialoog” tähendab vajadust mõista ja austada

da keeli, sest nende kaudu väljendatakse kultuuri. Mitmekeelsus teeb selle dialoogi võimalikuks, vähendab kogukondade endassesulgemise ohtu ja ehitab üles ühiskonna, mis on vähem konfliktialdis. Paljud neist küsimustest tulid jutuks ka üritustel, millega Euroopa eri osades seda aastat tähistati.

Maaloufi töörühm. Aastal 2007 palus komisjon prantsuse-liibüa kirjaniku Amin Maaloufi juhatusel tegutseval haritlaste rühmal arutleda, milline võiks olla mitmekeelsuse panus kultuuridevahelisse dialoogi. Rühma aruandes rõhutatakse, et keeled on meie identiteedi oluline osa ning et keeleoskus on sotsiaalse ühtekuuluvuse ja integratsiooni seisukohalt hädavajalik. Keelte õppimine avab ukse teistesse kultuuridesse ning loob silla nende keelte kõnelejate vahele. See on mõlema poole jaoks rikastav kogemus.

Isiklik adoptiivkeel. See on Maaloufi töörühma aruande keskne idee. Lähtudes eesmärgist „emakeel pluss kaks võõrkeelt”, peaks iga kodanik lisaks sellele, et valib keele rahvusvaheliseks suhtluseks, suutma kasutada ka nn isiklikku adoptiivkeelt ehk omaksõetud keelt. Seejuures ei tuleks keskenduda mitte üksnes grammatika õppimisele, vaid tuleks õppida sügavamalt tundma ka vastavat kultuuri, kirjandust, ajalugu ja rahvast, kes seda keelt räägib. 2008. aasta strateegias kutsus komisjon liikmesriike üles selle idee ja selle rakendusviiside üle põhjalikumalt järele mõtlema.

Vastuvõtva riigi tundmine. Praeguses olukorras, kus liikuvus ja migratsioon on suurenenud, on riigikeel(t)e oskus edukalt ühiskonda integreerumise ja aktiivse ühiskonnas osalemise oluline eeltingimus. 2008. aasta strateegia soosib selgelt ideed, et need, kelle emakeel ei ole riigikeel, olgu tegemist sisserändajate või muus liikmesriigis elavate eurooplastega, peaksid oskama rääkida vastuvõtva riigi keelt.

Saadikud. Maaloufi tööühma liikmed, keda on nimetatud ka mitmekeelsuse saadikuteks, propageerivad jätkuvalt oma nägemust mitmekeelsusest kui Euroopa Liidu põhiväärtuste – demokraatia, rahu ning keelelise ja kultuurilise mitmekesisuse – võimaldajast.

3. Ühine tahe

Iga liikmesriik otsustab ise, kuidas oma koole ja koolituskursusi korraldada. Euroopa Komisjon võib aga aidata neil toime tulla keelelise mitmekesisuse proovikiviga, toetades ja koordineerides tegevust ning lisades õppimisele üleeuroopalise mõõtme.

Suhe komisjoni ja liikmesriikide vahel põhineb nõndanimetatud avatud koordinatsioonimeetodil. Õigusaktide asemel koostab komisjon juhiseid ja näitajaid, propageerib sihttaseme kasutamist ja parima tava vahetust.

Lähtepunkt tulevasteks edusammudeks. Aastal 2007 kaaluti keeleõppe ja keelelise mitmekesisuse propageerimise tegevuskava revideerimisel selle rakendusala laiendamist. Revideerimisel rõhutati vajadust tõsta motivatsiooni, muuta suuremale hulgale õppijatele – sealhulgas kutsekoolide õpilastele – kättesaadavaks suurem hulk eri keeli ning muuta kursused kvaliteetsemaks ja meeldivamaks, lülitades nendes mitteformaalseid õpimeetodeid, kasutades televisiooni, Internetti ja muid meediaid.

Uuendatud strateegia. Toetades 2008. aasta strateegiat, võtsid liikmesriigid ja nõukogu omaks rea uusi ambitsioonikaid eesmärgi. Seda toetasid esmakordselt kõikide Euroopa institutsioonide üllitatud arvamused, kus nii Euroopa Parlament, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kui ka Regioonide Komitee tunnistasid parema koostöö vajadust.

Ülevaade hetkeseisust. Et toetada liikmesriike, koostab komisjon keeleõppe ja õpetuse parimate tavade ülevaate ja teeb selle avalikkusele kättesaadavaks.

4. Elukestev õpe kui ühine eesmärk

Liikmesriigid on jätnud Barcelona eesmärgi tuleviku keeleõppe juhtpõhimõtteks. Ühiseks eesmärgiks on endiselt õpetada igale lapsele kooli lõpetamise ajaks selgeks vähemalt kaks võõrkeelt.

Elukestev õpe tegelikkuses. 2008. aasta strateegiadokumendis väidetakse, et keeleoskus on tänapäeva maailmas eluliselt tähtis. Kuigi komisjon avaldab tugevat toetust auahnele eesmärgile õpetada kõigile kaht võõrkeelt,

rõhutab ta samas, et keeleõpe ei tohiks lõppeda, kui kooliuks selja taga sulgub. Keeli ei tohiks jätta ainult koolilaste ja keeleteadlaste pärusmaaks: ka kutsekoolide ja mitmekeeleteaduslike erialade õpilased ning täiskasvanud õppurid vajavad oma vajadustele kohandatud keelekursusi. Üheks mõtteks on uus lähenemisviis, mis näeb ette passiivse või osalise keeleoskuse, et edendada komisjoni poliitikat avada võimalusi ühiskonnale kui tervikule.

Eesmärk. Keeleõppes on toimunud kiire kasv ja juba on rohkem kui pooltel õpilastel õppekavas kaks võõrkeelt, aga et muutus saaks tegelikkuseks, on tarvis veel palju ära teha. On omaks võetud, et keeleõpe varajases eas on oluline alus keeleliste võimete arendamiseks hilisemas hariduskäigus.

Edusammude toetamine. Komisjon on töötanud välja näitajad, mis aitavad liikmesriikidel tehtud edusamme kaardistada, ning on teinud ettepaneku seada keeleõppes uus siht: aastaks 2020 tuleks vähemalt 80 protsendile põhihariduse ülemise astme õpilastest õpetada vähemalt kaht võõrkeelt.

Investeerimine keeleõppesse. Elukestva õppe programm aitab liikmesriike nende jõupingutustes, edendades projekte ja võrgustikke ning toetades hea tava levikut. Keeleprojektide rahastamine selle programmi raames on suurenenud 66% ning aastal 2007 laiendati seda kõikidele ametlikele, piirkondlikele ja vähemuskeeltele.

Kõrgetasemeline mitmekeelsuse töörühm. Vastuseks 2005. aasta teatisele „Uus mitmekeelsuse raamstrateegia” moodustati Euroopa eri osadest pärit asjatundjatest töörühm, et toetada ja nõustada algatuste väljatöötamist ning anda uut hoogu ja uusi ideid Euroopa Liidu mitmekeelsuse tervikliku kontseptsiooni väljatöötamisele.

Töörühma järeldused keskendusid keeleõppe paremale teadvustamisele ja motivatsiooni tõstmisele, meedia võimalustele keelte õppimise huvi äratamisel, tõstmisel ja säilitamisel, keelte rollile äris, uutele suundadele ja vajadustele suulises ja kirjalikus tõlkes, piirkondlikele ja vähemuskeeltele ning teadusuuringutele mitmekeelsuse valdkonnas.

5. Mitmekeelsus kui äriiline eelis

Sageli näib, et äriühingud tuginevad suhtluses üheleainsale keelele. Tarbijad aga, ükskõik kas nad valdavad üht või mitut keelt, eelistavad, et nende poole pöörduks nende omas keeles, ning ükskõik kui rahvusvaheliseks turg ka ei muutuks, tõmbavad firmad uusi kliente ligi ikkagi kohalikul tasandil.

Mitmekeelsus avab uued turud. Euroopa Komisjoni rahastatud ning 2007. aasta kevadel tutvustatud küsitluse peamised järel-

dused olid, et ilma keeleoskusega kaotavad firmad võimalusi. Hinnangute kohaselt kaotab 11% Euroopa VKEdest (945 000 ettevõtet) keelebarjääride tõttu lepinguid. Aktiivsem investeerimine keeltesse – emakeele rääkijate määramine ametikohtadele, keeleoskusega töötajate värbamine või tõlkijate ja tõlkide kasutamine – virgutaks Euroopa ettevõtlust määral, mis ilmselgelt kaaluks üles iga-suguse täiendava raha- ja töökulu.

Keeled tõstavad konkurentsivõimet. Et tõsta ettevõtjate hulgas teadlikkust mitmekeelsuse võtmerollist majanduslikus konkurentsivõimes, korraldas komisjon 2007. aasta lõupoolse konverentsi „Keeled ettevõtluse teenistuses”. Et neid ideid edasi arendada, moodustati juhtivate ettevõtluse esindajate rühm, kes pidi uurima, kuidas muuta Euroopa keeled konkurentsieeliseks. Nende 2008. aastal avaldatud aruanne soovib, et riikide valitsused soodustaksid suure hulga erinevate keelte õppimist ning et riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud organid toetaksid äriühingute püüdeid parandada keelejuhtimise strateegiaid.

Soovitati ka laiendada praeguseid vahetusprogramme, et need hõlmaksid uusi sihtrühmi, seostades selle iga ettevõtte enda proaktiivsema ja leidlikuma lähene-misega.

Mõttevahetuste foorum. Tegutsedes ühe peamise soovitusel põhjal, kavatseb komisjon 2009. aasta sügisel luua üleeuroopalise püsifoorumi, mille teemaks on keelte koht ettevõtluses. Foorumil saavad ettevõtted, ametiühingud, kommertskojad, koolid ja haridusvõimud arutleda parima tava üle, kuidas lahendada ettevõtluse vajaduste ja hariduse pakkumise vahelist ebakõla. Arutlusele tulevate ideede hulka kuulub liikuvusprogrammi laiendamine, et ka uutel sihtrühmadel oleks võimalus harjutada keeleoskust tõsielulistel olukordades, ning Interneti-põhiste tõlkevahendite propageerimine, mis on mõeldud väikefirmadele, kellel sageli ei ole mitmekeelseid töötajaid.

6. Keeled aitavad leida paremaid töökohti ja võimalusi

Keelte õppimine ei ole eesmärk iseeneses, vaid peaks pakkuma igale inimesele uusi väljavaateid. Sel põhjusel väidetakse 2008. aasta strateegiadokumendis, et mitmekeelsus avab kõik võimalused, mida ühtne turg võib pakkuda paremate töökohtade ja jõukuse osas.

Liikumus ja keeled. Töötajate liikuvus Euroopas on juba saanud reaalsuseks 2% tööealiste kodanike jaoks, kes elavad ja töötavad teises liikmesriigis. Takistusena, mis ei lase teistel

uusi võimalusi otsida, nimetatakse kõige sagedamini asjaolu, et nendel endil või nende pereliikmetel puudub keeleoskus. Seetõttu julgustab komisjon täiel määral ära kasutama vahetusi, partnerlusi ja e-sõpruskoolide võimalusi haridus- ja koolitusprogrammides. Liikumuskavad, mida toetatakse näiteks elukestva õppe programmi ja programmi „Aktiivsed noored” raames, on viljakad, kuid peaksid saama laialdasemalt kättesaadavaks.

Suurem tööalane konkurentsivõime kõigile. Euroopa Komisjon on alustanud püsikampaaniat, et tõsta teadlikkust lisaväärtusest, mida keeleõpe toob tööalasesse konkurentsivõimesse: igaühel, kes oskab rohkem kui üht võõrkeelt ja ilmutab sellest tulenevat kultuuridevahelist suhtlusoskust, on rohkem võimalusi saada parem töökoht.

Sisserännanute potentsiaal. Liikmesriikides on väljastpoolt ELi pärit sisserändajaid peaaegu kaks korda rohkem kui teistest ELi riikidest pärit sisserändajaid. Neil töötajatel on sageli raskusi töö leidmiseks ja uude ühiskonda täielikult sisseelamiseks vajaliku keeleoskuse omandamisega. Jõupingutused keeleoskuse parandamiseks peavad ulatuma kaugemale koolilastest ning jõudma kõigi pereliikmeteni. Komisjon on näinud mõnes liikmesriigis häid eeskujusid, millest teised võiksid õppust võtta. Mitmekeelsete teenuste pakkumine ja dialoogi edendamine toovad laiemaid sotsiaalseid ja majanduslikke hüvesid tervele ühiskonnale. Samas on sisserändajad ka väärtuslik keeleoskuste varamu globaliseerunud maailmas suhete loomiseks.

7. Tõlkimine – meie ühine keel

14

Ligipääs muukeelsele kirjandusele on võti laiemate kultuuritahkude ja mõtteviiside juurde. Nagu Maaloufi töörühm õigusega rõhutas, avab endale südamelähedase keele õppimine tee ajaloo, kultuuri ja rahva mõistmisele. Seejärel on komisjon asetanud suurt rõhku tõlkimisele.

Kultuurile juurdepääsu lihtsustamine. „Euroopa keel on tõlkimine,” kõlavad Umberto Eco kuulsad sõnad. Kirjanduse tõlkimist ra-

hastatakse kultuuripoliitika raames, sest see annab edasi Euroopa kultuuripärandit ja soodustab kultuuridevahelist dialoogi. Komisjoni programm „Kultuur” aastateks 2007–2013 on juba aidanud rahastada mitme tuhande kirjandusteose tõlkimist ning EL on üks suuremaid kirjanduse tõlkimise rahastajaid Euroopas.

Euroopa debatt. Kirjanduse tõlkimine on ilmselgelt seotud ka laiemaga keelelise mitmekesisuse poliitikaga: see on kõige otsesem tee keelebarjääride kaotamiseks ja silla rajamiseks rahvaste ja keelte vahele. Novembris 2008 kutsus komisjon silmapaistvaid kirjanikke, tõlkijaid, kirjastajaid, akadeemikuid ja ajakirjanikke, aga ka filmitegijaid ja teatriprodutsente üritusele, kus osales ka president Barroso. Üritusel anti ideid ja soovitusi samateemalise konverentsi korraldamiseks aprillis 2009.

Eesmärgiks oli käivitada üleeuroopaline diskussioon kirjanduse tõlkimise üle, mis lisaks sellele, et tegemist on omajagu suure tööstusharuga, aitab kaasa ka integreerimisele ja Euroopa kultuuride omavahelisele suhtlusele. Väga erineva taustaga professionaalid arutlevad tõlkimise eri aspektide ja tõlkija kui kultuuri vahendaja rolli üle.

Noored tõlkijad. Et meelitada noori tõlkijakutse juurde ja pakkuda neile samas võimalust panna end proovile üleeuroopalisel võistlusel, käivitas Euroopa Komisjon 2007. aastal iga-aastase võistluse „**Juvenes Translatores**”. Selle projekti edu näitas, et keskkoolinoorte hulgas valitseb suur huvi võõrkeelte vastu.

8. Keeled teie teenistuses

Komisjon usub, et keeleline mitmekesisus peaks teenima kodanikku: keeled peaksid olema kõigi, mitte ainult eliidi jaoks. Keeleoskusega professionaalid ja koolitatud tõlgid aitavad mitmekelkse ühiskonna institutsioonidel toimida. Nad toetavad sisserännanute kogukondi kohutuses, haiglates, politseis ja migratsioonitalitustes ning aitavad nõnda kaitsta demokraatlikke ja inimõigusi.

Kohalik mõõde. Võiks tuua praktilise näite: mõningatel Euroopa linnadel ja puhkekuurortidel on suured kogemused turistide ning võõrtöötajate ja õppurite vajadustega toimetulekul. Põhiteave on kättesaadav eri keeltes ning mitme keele oskajad tegutsevad vahendajate ja tõlkidena, lihtsustades nii teabe kättesaamist ja hõlbustades integratsiooni. Komisjon ergutab niisuguseid algatusi ja toetab hea tava levitamist selles valdkonnas. Samuti on komisjon soovitanud teenustedirektiivi alusel moodustatud riiklikel kontaktpunktidel anda teenusepakkujatele ja klientidele teavet mitmes eri keeles.

Juriidiline tõlge. Teatavates olukordades on korralik keeleabi hädavajalik, et oma põhiõigusi kaitsta. Suurem liikuvus tähendab, et Euroopas osaleb kohtuasjades sageli inimesi, kes ei valda kohtu kasutatavat keelt vabalt. Selle küsimuse üle arutamiseks moodustati aastal 2008 sõltumatute ekspertide rühm, mida kutsuti mitmekelksuse ja tõlkide koolituse mõttekojaks. Märtsis 2009 esitatud aruandes soovitas rühm mitmeid viise, kuidas levitada parimat tava ja parandada liikmesriikides õigus-tõlkide koolituse kvaliteeti.

Ka **tervishoiuteenustes on keeltel** kodanike heaolu seisukohalt eluline tähtsus. Suurem liikuvus töö või puhkuse eesmärgil tähendab, et tervishoiutöötajatel on üha sagedamini vaja aru saada patsientidest, kes räägivad mõnda muud keelt. Veelgi teravamaks teeb olukorra asjaolu, et patsient võib vajada kiiret abi ja sõnavara on väga spetsiifiline. See näide illustreerib väga selgelt, miks komisjon julgustab liikmesriike mitmekelksust teistesse poliitikaalaldkondadesse lülitama.

Meedia on osa lahendusest. Peaaegu igapähe on ELis juurdepääs meediale. Meedia võib olla üllatavalt tulemuslik mitteformaalne vahend, mis mõjutab suurt hulka inimesi keeli õppima – selleni tavaharidus ei küüni. Teleprogrammid võivad äratada huvi teiste kultuuride vastu ja innustada õppima uusi keeli või tuletama meelde ammu õpituid. Veebilehed toetavad õppijaid haridusportaalide ja muude materjalide abil. Ning uus tehnoloogia võimaldab välismaa filmide vaatajatel valida subtiitreid, ühendades niiviisi õppimise meelelahutusega.

Seame sihid kaugemale. Komisjon, mis selles valdkonnas juba aktiivselt tegutseb, käivitab sügisel 2009 kodanikuühiskonna ja meedia esindajate platvormi parima tava vahetamiseks, et täielikult realiseerida keele- ja kultuurihüvede võimalusi.

9. Uued tehnoloogiad on tee tulevikku

Ajakohase tehnoloogia abil on ELi institutsioonides töötavate tõlkide ja tõlkijate töötõhusus viidud maksimumini. Mõned komisjoni poolt hiljaaegu välja töötatud veebipõhised keele töövahendid on aga mõeldud teenima laiemal avalikkusel vajadusi.

Kõnede arhiiv. Euroopa vajab kõrgete standardite kohaselt välja õpetatud tõlke, aga raske on olnud leida vajalikku harjutusmaterjali. See töövahend pakub nüüd ülikoolidele –

ning ka töötajatele ja vabakutselistele tõlkidele – lahendust. Tegemist on komisjoni suulise tõlke teenistuse poolt teiste institutsioonide abiga välja töötatud andmebaasiga, mis sisaldab riiklikes ja rahvusvahelistes organisatsioonides peetud kõnesid. Kõned on jaotatud erinevatesse raskusastmetesse ja õppurid võivad neid katkenditena alla laadida ja oma tõlke salvestada. Süsteemi eesmärk on parandada üliõpilaste oskusi konverentsitõlke alal ning aidata kutselistel tõlkidel lisada oma keelekombinatsioonide hulka uusi keeli. Süsteemi tahetakse lisada võimalikult palju keeli.

IATE – Euroopa interaktiivne terminibaas – on kõigi Euroopa Liidu institutsioonide jaoks mõeldud tsentraliseeritud terminibaas, mis tehti üldsusele kättesaadavaks juunis 2007. IATE on ühtseks juurdepääsupunktiks peaaegu 1,4 miljonile mitmekeelsele kandeale, mis pärinevad kõikidelt institutsioonidelt ja on kõik hoolikalt kontrollitud. Seda ajakohastatakse regulaarselt ning laiendatakse vastavalt uutele vajadustele.

Interaktiivsed konverentsid ja vestlusringid on üks suulise tõlke teenistuse kõrgtehnoloogilisi mitmekeelse suhtlemise võimalusi. Need võimaldavad osalejatel ülemaailmselt reaajas suhelda, jälgida sündmusi omas keeles ja lasta koguni enda kommentaarid tõlkida.

Näiteks **veebilevi** (*webcasting*) võimaldab mujal asujal jälgida konverentsi ükskõik millises keeles, milles pakutakse konverentsiruumis sünkroontõlget.

Mitmekeelsed Interneti-jututoad annavad kodanikele võimaluse osaleda „avatud dialoogis” aktuaalsetes küsimustes. Eemalviibivad osalejad võivad sisestada küsimusi või kommentaare oma emakeeles. Nende küsimused loetakse konverentsiruumis ette (ja tõlgitakse) ning nad kuulevad vastust oma keeles veebi kaudu voogedastatavas tõlkes.

Kõik need tehnoloogiad laiendavad mitmekeelsuse eeliseid institutsioonidest kaugemale ja aitavad nõnda tuua ELi kodanikele lähemale ning soodustavad vastastikust mõistmist ja dialoogi.

10. Ruum dialoogiks

EL on loonud *de facto* avatud ruumi dialoogi pidamiseks. ELi institutsioonide puhul pole kaugeltki tegu Paabeli torniga: nad on muutnud mitmekeelse tegutsemise reaalsuseks.

Mitmekeelsus toimib ehk laienemise edulugu. Et kõik komisjoni õigusaktid ja paljud muudki üllitised on mitmekeelsed, on komisjon arendanud välja maailma suurima ja tehniliselt kõige täiustatuma kirjaliku ja suulise tõlke teenistuse. Kuigi tasakaal nõudluse ja

ressursside vahel on aja jooksul muutunud üha hapramaks, on Euroopa Liidu üks aluspõhimõtteid, nimelt kõikide ametlike keelte võrdõiguslikkus, jäänud püsima.

Euroopa Liit on ainulaadne poliitiline moodustis. Mitte kunagi varem ei ole endised vaenlased otsustanud võrdsete partneritena ja täiesti vabatahtlikult koondada suurt osa oma suveräänsusest ühtekokku. Selleks on vaja harukordselt suurt vastastikust usaldust ja koostööd. Ning just nagu ükski riik ei sunni oma tahet teistele peale, ei piisaks ka ühestainsast keelest. ELi dokumendid on seadused, mida valitsused, ettevõtted ja kodanikud peavad rakendama. Rahval peab olema võimalik neid lugeda ja neist aru saada ning nende valitud esindajatel peab olema võimalik osaleda Euroopas aruteludes, ilma et keelised raskused neid takistaksid. Kui tehakse otsuseid, peavad nad täpselt teadma, millega nad end seovad. Nad vajavad – ja väärivad – võrdset mänguruumi, mida pakub täielikult mitmekeelne režiim.

Demokraatia hind. See poliitika on taganud sujuva ülemineku 23 ametlikus keeles täielikult toimivale korrale, mis võimaldab suurel hulgal valitsuste esindajatel, huvirühmadel ja kodanikel osaleda ja suhelda ilma keelebarjäärideta. Loomulikult on sellel oma hind, mis aga pole suurem kui iga kodaniku kohta 2,50 eurot aastas!

Juurdepääs õigusaktidele ja publikatsioonidele. Kodanike ja ettevõtete jaoks on oluline omada juurdepääsu ajakohastele ja täpsetele ELi õigusaktidele oma emakeeles. 2009. aasta lõpuks tagatakse see EUR-Lexi andmebaasi uue versiooni kaudu, mis pakub *acquis communautaire*'i juriidiliselt kinnitatud tekste ka uusimatele ühinejatele – Bulgaariale ja Rumeeniale – nende emakeeles. Samaks ajaks pakub veebipõhine **EU Bookshop** täiendusena Europeana digiraamatukogule ja tihedas koostöös sellega kodanikele lihtsat juurdepääsu kõikidele publikatsioonidele, mille Euroopa institutsioonid on avaldanud alates aastast 1952.

Kohalik teabetegevus. Liikmesriikides on komisjonil nn keelelise mitmekesisuse esindajad, kes hoolitsevad selle eest, et veebilehtedel ja teabeüritustel selgitatakse Brüsselis arutatavat kohaliku debati elavas keeles. Komisjonile annavad nad omakorda ajakohast tagasisidet riigis valitsevatest seisukohtadest.

11. „Gloaalne küla”

Tänapäevases globaalses külas, kus tehnika areng võimaldab praktiliselt hetkega saada ühendust ükskõik kellega ükskõik kus, on võõrkeelte õppimine parim võimalus omandada teadmisi teiste kultuuride, väärtushinnangute ja mõtteviiside kohta. Seega on mitmekeelsus meie välissuhete oluline osa.

Seestpoolt väljapoole. Komisjon julgustab Euroopa keelte ja väärtushinnangute eksporti, edendades välismaal õpetamist ja välisvahetusi.

Väljastpoolt sissepoole. Komisjon propageerib ELi mittekuuluvate maade keeli, et Euroopa ettevõtted ja üldse kõik kodanikud omaksid vajalikke teadmisi, et haarata võimalustest, mis avanevad neile väljaspool ELi.

Koostöö annab tulemusi. Komisjon on juba allkirjastanud koostöölepped selliste strateegiliste partneritega nagu India ja Hiina. Mitmel pool Euroopas on ülikoolid innukalt väljakutse vastu võtnud ning korraldavad koostööd ja vahetusi väljaspool ELi asuvate partneritega. Võrgustikud, mida nad niiviisi loovad, moodustavad uue rahvusvahelise dialoogi sfääri.

Oskusteabe jagamine. Komisjoni keeletalitused on arendanud välja tiheda koostöö Euroopa-väliste partneritega – Aafrika Liidu, Aomeni, Venemaa, Vietnami ja USAga –, koolitades selle raames tõlke ja tõlkijaid.

Lugemist

22

- **Mitmekeelsus: Euroopa rikkus ja ühine kohustus**
http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/news/docs/press_release/080918_Multilingualism_an_asset_for_Europe/COMM_PDF_COM_2008_0566_F_ET_COMMUNICATION.pdf
- **Ülevaade ühenduse meetmetest mitmekeelsuse valdkonnas ja avaliku internetikonsultatsiooni tulemused**
http://ec.europa.eu/education/languages/pdf/com/inventory_en.pdf
- **Keeled ettevõtlike teenistuses**
Keelteoskus toob ettevõtetele kasu. Euroopa Komisjoni loodud mitmekeelsuse ärifoorumil kõlanud soovitusel
http://ec.europa.eu/education/languages/news/news1669_en.htm
- **Tänuväärne väljakutse**
Kuidas keelte paljusust Euroopat tugevdab. Euroopa Komisjoni algatusel moodustatud kultuuridevahelise dialoogi edendamise haritlasterühma ettepanekud
http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/maalouf/report_et.pdf
- **Euroopa Komisjoni algatusel moodustatud mitmekeelsuse kõrgetasemelise tööühma lõpparuanne**
http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/multireport_en.pdf
- **Aruanne keeleõppe ja keelilise mitmekesisuse edendamise tegevuskava elluviimise kohta**
http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/com554_et.pdf
- **Euroopa keeleoskuse uuringu raamistik**
http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/com184_et.pdf
- **Uurimus „Võõrkeeleoskuse puudumine ettevõtluses ja selle mõju Euroopa majandusele” (ELAN), detsember 2006**
http://ec.europa.eu/education/languages/Focus/docs/elan_en.pdf
- **Elukestva õppe programm**
http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm

Euroopa Komisjon

Mitmekeelsus kui sild vastastikuse mõistmise teel

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2009 – 22 lk – 14,8 x 21 cm

ISBN 978-92-79-11674-2

Euroopa Liidu väljaannete tellimine

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- raamatukauplustes, esitades pealkirja, väljaandja ja/või ISBNi numbrile;
- võtke otse ühendust meie müügiesindajatega;
- kontaktandmed leiate veebilehelt <http://bookshop.europa.eu> või saatke faks numbrile +352 2929-42758.

Tasuta väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- Euroopa Komisjoni esindustes ja delegatsioonides;
- kontaktandmed leiate veebilehelt <http://ec.europa.eu> või saatke faks numbrile +352 2929-42758.

Hariduse ja kultuuri peadirektooraat
Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus
Kirjaliku tõlke peadirektooraat
Suulise tõlke peadirektooraat

